

ПЕДАГОГІКА

УДК 378.1

Людмила Мельник

(Вінниця, Україна)

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ У СТУДЕНТІВ ВНЗ

У статті розглянуто інтерактивні методи навчання та їх роль у розвитку формування комунікативних умінь у студентів вищих навчальних закладів. Подано коротку характеристику групи інтерактивних методів. Теоретичний виклад теми проілюстровано конкретними прикладами з досвіду викладання англійської мови на практичних заняттях .

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, комунікативні уміння, англійська мова.

Interactive Methods of Learning as a Means of Formation of Students Communicative Skills in Higher Schools

The paper discusses interactive teaching methods and their role in the development of students' creative abilities in the teaching process of English. A brief description of a group of interactive methods is given. Theoretical presentation of the theme is illustrated with specific examples of the English language teaching experience at school.

Key words: interactive teaching methods, communicative skills, the English language.

ІНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ УМЕНИЙ У СТУДЕНТОВ ВУЗОВ

В статье рассмотрены интерактивные методы обучения и их роль в развитии формирования коммуникативных умений у студентов высших учебных заведений. Дана краткая характеристика группы интерактивных методов. Теоретическое изложение темы проиллюстрировано конкретными примерами из опыта преподавания английского языка на практических занятиях.

Ключевые слова: интерактивные методы обучения, коммуникативные умения, английский язык.

У процесі навчання майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей у педагогічному вищому навчальному закладі постає ціль створення цілісної системи знань, умінь, навичок із використання інтерактивних технологій і набуття досвіду самостійної роботи з відповідними засобами, що, за умов мотивації навчання та прагнення до впровадження нового, забезпечить формування комунікативних здібностей у студентів.

Інтерактивна технологія дозволяє кожному студентові максимально проявити свої інтелектуальні та творчі здібності, заохочує самостійність та ініціативність.

Результати експерименту показали, що використання в навчальному процесі інтерактивних технологій навчання допомагає студентам досягти плавного переходу від набуття лексичних мовленнєвих умінь у процесі комунікації, збільшить діапазон термінологічної лексики за фахом, зробить процес навчання цікавим, пізнавальним, професійно-спрямованим та особистісно значущим. Інтерактивні технології навчання стимулюють когнітивні процеси й активізують мовний і мовленнєвий матеріал у іншомовному спілкуванні студентів, розвивають їхні творчі здібності та професійно орієнтовані вміння в наближених до реальних умов.

На третьому етапі, рефлексивно-продуктивному, значна увага приділялась практичному впровадженню набутих студентами умінь і навичок, стосовно оволодіння інтерактивними технологіями, у процесі проходження педагогічної практики в школі. Починали студенти від елементарного, від використання елементів інтерактивних методик і до інтерактивних уроків. Так, свої враження після проведення таких уроків студенти коментують таким чином: “Під час інтерактивного уроку відбувається співпраця — спільна діяльність для досягнення загальних цілей, коли учні починають розуміти: вони можуть досягти своїх особистих цілей тільки за умови, що їхні товариші з групи також досягнуть успіху. Успіх кожного — це успіх групи.”

У процесі проходження різних видів педагогічної практики було забезпечено взаємозв'язок із започаткованим спецсеминаром: “Інтерактивні технології в навчальному процесі”. Викладач спецсеминару поряд із методистом педпрактики виступають у ролі керівника і консультанта, які надають допомогу в застосуванні різних видів інтерактивних технологій на уроках.

Упровадження інтерактивних технологій потребує від учителя розуміння суті даної моделі навчання, вміння старанно планувати свою роботу, значної кількості часу, особливо на початкових етапах. Слід поступово вводити елементи інтерактивних технологій на окремих уроках, починаючи з найпростіших — робота в малих групах, парах, трійках, “Мозковий штурм”, “Мікрофон” тощо.

Демократизація навчання, що є потребою суспільства, неможлива без осучаснення уроку. Уроку, який проводиться для учнів і заради учнів. Майстерність учителя нині полягає в творчому підході до конструювання уроків, у постійному прагненні підвищити ефективність навчально-пізнавальної діяльності шляхом новітніх організаційних форм та інтерактивних технологій.

Організація навчання з систематичним використанням інтерактивних технологій передбачає моделювання життєвих ситуацій, активне використання рольових ігор, спільне знаходження розв'язку тієї чи іншої проблеми, яке спирається на основі аналізу відповідної ситуації. Варто зазначити, що почуття групової належності є важливим аспектом інтерактивного навчання. Це надає слабким, нерішучим у собі учням змогу почувати себе надійно, у них вселяється впевненість у процесі подолання труднощів. Під час навчальних занять, коли школярі навчаються спільно, вони відчують суттєву емоційну й інтелектуальну підтримку. Це надає їм можливість вийти за рамки рівня знань і умінь, якими вони володіють на сьогодні.

Прийоми, котрі використовують учителі на інтерактивних уроках, дозволяють подолати індивідуалістську тенденцію до нездорової конкуренції в класних колективах, коли один учень може досягти поставленої мети за умови, що його однокласники зазнають невдачі. Внаслідок учні або ретельно працюють, щоб перемогти інших, або відступають, оскільки не впевнені в своїх силах. У такій ситуації діти розуміють, що їхні успіхи жодною мірою не залежать від діяльності товаришів, отже зосереджуються винятково на персональному успіху або невдачі [3].

У процесі підготовки до інтерактивного заняття студентам було рекомендовано дотримуватися певної послідовності:

- визначити чи доцільно використовувати інтерактивні прийоми чи методи саме на цьому занятті;
- при позитивній відповіді необхідно ретельно відібрати та проаналізувати навчальний матеріал, у тому числі й додатковий (тести, приклади, ситуації, завдання для груп тощо);
- необхідно ретельно планувати урок — етапи, хронометраж, орієнтовний поділ на групи, ролі учасників, запитання та можливі відповіді;
- виробити критерії оцінювання ефективності роботи груп, заняття;
- почати урок необхідно з мотивації навчальної діяльності шляхом створення проблемної ситуації, наведення цікавих фактів тощо;
- необхідно забезпечити розуміння учнями змісту їхньої діяльності й очікованих результатів у процесі оголошення, представлення теми;
- надати студентам необхідну інформацію для виконання практичних завдань за мінімально коротким терміном;
- забезпечити засвоєння навчального матеріалу студентами шляхом інтерактивної вправи (на вибір викладача);
- рефлексія (підбиття підсумків) у різних формах — індивідуальна робота, робота в парах, групах, дискусія, у вигляді малюнків, схем, графіків тощо.

Час на уроці рекомендувалось розподіляти таким чином: мотивація — 5 %; оголошення теми — 5 %; інформування учнів — 10-15 %; інтерактивна вправа — 50-60 %; рефлексія — 15-20 % часу.

Великою популярністю в студентів-практикантів користувались, так звані, інформаційні інтерактивні методи навчання. Це способи діалогічної взаємодії учасників навчання з метою обміну матеріальними або духовними цінностями. Серед них були такі: “Мое р.’я”, “Перше знайомство”, “Хвилина мого життя”, “Паперові літаки”, “Іменні жетони”, “Мандруємо разом” та р..

Також активно використовувались в навчальному процесі пізнавальні інтерактивні методи. Це спосіб пізнавальної взаємодії (діалогу) учасників із метою отримання нових знань, їх систематизації, творчого вдосконалення професійних умінь і навичок [1]. Серед таких методів

використовувались різноманітні ділові та рольові ігри. Перед заняттям студенти отримували рекомендації з розробки ефективних рольових ігор, вивчали технологію проведення рольової гри.

На мотиваційному етапі є доцільним використовувати так звані мотиваційні інтерактивні методики. Це способи діалогічної взаємодії учасників навчального процесу, за допомогою яких кожен визначає власну позицію у ставленні до способів діяльності групи, окремих учасників, учителя, самого себе. Це були такі методи: “Мої очікування”, “Лист до самого себе”, “Самооцінка”, “3:2:1”, “Інтерв’ю” та р..

Ось приклади методів, які студенти частіше інших використовували під час проходження педагогічної практики в загальноосвітніх школах.

“Мозковий штурм” або атака. Метод полягає у вирішенні проблеми та виробленні певної ідеї за обмежений час (10-15хвилин).

Спочатку ми обирали керівників груп шляхом проведення бліцтурніру (5–6 запитань із теми уроку), решта учасників формується за вибором учнів. 5–6 осіб (оптимальна кількість дітей у групах) розміщуються навколо стола. Лідер групи отримує й оголошує тему для обговорення та пропонує протягом хвилини по черзі висловити свої думки. Секретар фіксує ідеї. Головне – кількість ідей. Кількість породжує якість. Мають право на існування й абсурдні, на перший погляд, думки. Не потрібно допускати критики. Можливе запозичення чужих ідей із метою їх удосконалення. Важливо в процесі обговорення довести правильність своєї думки, а також бажано дійти спільного висновку. Ідеї груп записуються на дошці. У процесі обговорення обґрунтовується остаточний вибір. Рефлексія: “Ця ідея допоможе нам...”, “Ми дійшли думки, що...”, “У ході обговорення я зацікавився...”.

Вид роботи активізує інтелектуальні здібності дітей, розвиває фантазію, виробляє вміння толерантно ставитись до чужих думок. Ця діяльність потребує певної підготовки класу, ознайомлення учнів із правилами “мозкового штурму”. Доцільно використовувати у старших класах [2].

“Навчаючи – учусь.” Суть прийому полягає в тому, що кожен учень може передати свої знання іншим дітям та отримати від однокласників нову для себе інформацію в процесі спілкування.

Кожна група має певний обсяг інформації, розділеної на частини та записаної на окремих індивідуальних аркушах. За певний час діти мають засвоїти свою частину інформації та поділитися з іншим учасником групи. Спілкуватись потрібно тільки з одним учасником. Таким чином, усі діти в групі засвоюють певну суму знань. Потім групи обмінюються делегатами, які навчають дітей іншої групи того, що вивчили самі.

Прийом виявився дуже ефективним у процесі узагальнення матеріалу з обраної теми, закріплення і повторення вивченого. Стимулює в учнів бажання до навчальної діяльності, створює ситуацію успіху.

Рефлексія: “Я дізнався багато нового завдяки тому, що...”.

“Мікрофон”. Використовувався цей прийом як у груповій, так і у фронтальній роботі з учнями, він також може стати частиною інших інтерактивних прийомів (“Мозкова атака”, “Акваріум” тощо). Полягає у вільному висловлюванні ідей, думок або відповідей на запитання. Діти мають дотримуватись певних правил: висловлюватись по черзі і тільки в символічний (іграшковий) мікрофон, не перебивати та не критикувати інших.

Даний вид роботи дозволяє виховувати в учнів уміння вислуховувати інших, бажання ділитися своїми думками.

Рефлексія: “Коли я висловлювався в мікрофон, я ...”.

“Незакінчені речення”. Цей прийом часто поєднують із “Мікрофоном”. Він дає змогу ґрунтовніше працювати над формою висловлення власних ідей, порівнюючи їх з іншими. Робота за такою методикою дає присутнім можливість долати стереотипи, вільніше висловлюватися стосовно запропонованих тем, відпрацьовувати вміння говорити стисло, але по суті та переконливо.

Отже, використання інтерактивних технологій у навчальному процесі сприяють формуванню комунікативних умінь у майбутніх фахівців, створенню атмосфери співпраці та взаємодії в навчальному колективі, надає педагогу можливість стати справжнім лідером.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаров С.М. Інтерактивні технології навчання в кредитно-модульній системі організації навчального процесу / С.М. Гончаров // Навчально-методичний посібник. – Рівне: НУВГП, 2006. – 172с.
2. Колядич Ю.В. Інтерактивне навчання писемного мовлення англійською у ВНЗ / Ю.В. Колядич // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка та психологія. – Вінниця, 2010.
3. Пометун О., Пироженко Л. / О.Пометун, Л. Пироженко // Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання: Наук. – метод. Посібник. – К., 2004.- 192с.